”اعاش ساڭىراۋقۇلاق اكادەميكتىڭ“ اۋىل سۇيىسپەنشىلىگى

باس شۇجي حالقىپەن ەتەنە

☐ شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ تىلشىلەرى زوۋ دو ـ ۋي، مىڭ حانچي

تاعى ٴبىر مول ٴونىمنىڭ توبەسى كورىنگەن قوڭىر كۇز. جادىراعان كۇن شۋاعىندا، شانشي ولكەسى جاشۋي اۋدانى جينمي قىستاعىنىڭ اتىزىنداعى جىلىجايدا ساڭىراۋقۇلاق قالتالارى قاز ـ قاتار ٴىلىنىپ، شوق ـ شوق اعاش ساڭىراۋقۇلاقتار جايقالىپ تۇر.

”قازىرگى ٴوسۋ جاعدايى قالاي؟“، ”ٴونىم مولشەرىنە ىقپال جاسايتىن ماسەلەلەر شەشىلدى مە“؟ مىڭ شاقىرىم شالعايداعى جيلين اۋىل شارۋاشىلىعى داشۋەسىنىڭ كەڭسەسىندە جۇڭگو ينجەنەريا اكادەمياسىنىڭ اكادەميگى، باكتەريا ٴىلىمىنىڭ مامانى لي يۇي بەينەبايلانىس ارقىلى تاپتەشتەي سۇراستىرۋدا.

ىندەت سەبەبىنەن بارۋعا قولايسىز بولعاندىقتان، لي يۇي اعاش ساڭىراۋقۇلاقتىڭ ٴوسۋ جاعدايىنان ۇنەمى الاڭداۋلى ەدى. ”باس شۇجي شي جينپيڭ كىشكەنتاي اعاش ساڭىراۋقۇلاقتى ۇلكەن كاسىپ سالاسى دەپ تۇراقتاندىردى، ول ارقىلى شارۋالاردىڭ كىرىس ارتتىرىپ اۋقاتتانۋىن ىلگەرىلەتۋىمىز كەرەك“!

2020 ـ جىلى 4 ـ ايدىڭ 20 ـ كۇنى باس شۇجي شي جينپيڭ جاشۋي اۋدانى جينمي قىستاعىنا كەلىپ قىزمەت تەكسەردى، قىستاقتىڭ باۋلۋ ورتالىعىنا، اعاش ساڭىراۋقۇلاق وسىرىلەتىن زەردەلى، تۇتاسقان جىلىجايعا كىرىپ، اعاش ساڭىراۋقۇلاقتىڭ سورتىمەن جانە ەگۋ بارىسىمەن تانىسىپ، اعاش ساڭىراۋقۇلاقتىڭ باعاسى، ساتىلۋ جولدارى جانە قىستاق تۇرعىندارىنىڭ كىرىسى سياقتىلاردى سۇراستىرىپ، ولاردىڭ كىشكەنتاي اعاش ساڭىراۋقۇلاقتى ۇلكەن كاسىپ سالاسىنا اينالدىرعاندىعىن القادى.

”سول كۇنى كەشتە، قىستاق كادرى ماعان تەلەفون بەرىپ وسىنى ايتتى، سول كەزدەگى جاعداي ٴالى ەسىمنەن كەتپەيدى“. اڭگىمەسىن ايتا ٴجۇرىپ، لي يۇي شاتتانا كۇلدى.

جينمي قىستاعى چينلىڭ تاۋىنىڭ قويناۋىندا، جەرگىلىكتى ورىننىڭ اعاش ساڭىراۋقۇلاق ەگۋ تاريحى ۇزاق، الايدا ۇنەمى ”تابيعاتقا سۇيەنىپ كۇن كورىپ“، بايىرعى تەحنيكانى پايدالاناتىن.

2017 ـ جىلى جەرگىلىكتى ورىندا تەكسەرۋ جۇرگىزگەن لي يۇي جينمي قىستاعىنا ٴوسىرۋ تەحنيكاسىن ۇزگەرتۋ، ساڭىراۋقۇلاق قالتاسىن الماستىرۋ ”رەتسەبىن“ ۇسىنادى، الايدا شارۋالار: سەنىڭ كەلگەنىڭە بىرنەشە كۇن عانا بولدى، جاعدايدى بىزدەن ارتىق بىلەسىڭ بە؟ ـ دەپ تويتارادى.

”ەگىپ سىناپ كورىڭىزدەر، زيان تارتساڭىزدار ماعان ەسەپ بولسىن“. لي يۇيدىڭ ۇجىمى وسىرۋگە باپ كەلەتىن اعاش ساڭىراۋقۇلاق سورتىنىڭ ٴبىر ٴبولىم قالتاسىن شارۋالارعا تەگىن بەرىپ، ارناۋلى ادام جىبەرىپ قىستاقتا تەحنيكا ۇيرەتەدى.

جارتى جىلدان سوڭ، اعاش ساڭىراۋقۇلاقتىڭ ٴونىم مولشەرى 30% ارتادى، شارۋالار تەحنيكانى بۇكىلدەي مەڭگەرگەن سوڭ ٴونىم مولشەرى 100% ارتادى. بيىل ٴونىم قۇنىنىڭ 21 ميلليون يۋانعا جەتىپ، وتباسىلاردىڭ ورتا ەسەپپەن 15 مىڭ يۋاننىڭ ۇستىندە ارتىق كىرىس كىرگىزەتىندىگى مەجەلەنىپ وتىر.

20 ـ عاسىردىڭ 90 ـ جىلدارىندا، باكتەريا زەرتتەۋ سالاسىندا ناتيجەگە قول جەتكىزگەن لي يۇي بىردە اۋىل ـ قىستاقتا ٴتۇسىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۋ بارىسىندا، شارۋا باۋىرلاستاردىڭ: ”سەندەردىڭ باكتەريانى زەرتتەي بەرگەندەرىڭنىڭ نە پايداسى بار؟ بۇقارا اقشا تاباتىنداي بىردەڭە زەرتتەسەڭدەر بولماي ما“؟ ـ دەگەن سۇراۋىنا تاپ بولادى.

وسى سۇراق ونىڭ داشۋە بىتىرگەن سوڭ نەگىزگى ساتى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ الدىڭعى شەبىنە تامىر تارتقان 10 جىلىن ەسىنە ٴتۇسىرەدى، جاپالى ەڭبەك ىستەپ، كۇنگە كۇيىپ جۇرگەن شارۋالاردىڭ تويىپ تاماقتانىپ، جىلى كيىنسەم دەگەن ارمانىن ەسىنە ٴتۇسىرەدى.

”تاجىريبەحاناداعى زەرتتەۋ ساندى مالىمەتتەرىن شارۋالاردى اۋقاتتاندىراتىن جەتىستىككە، ٴسوز جوق، اينالدىرۋ كەرەك“. وسىدان باستاپ، ول جەر ـ جەردەن ساڭىراۋقۇلاق وسىرۋگە پايدالانىلاتىن، جالپىلاستىراتىن جەر قاراستىرىپ، شارۋالارعا جەرگىلىكتى ورىننىڭ جاعدايىنا قاراي ىستەۋدى باسى ـ قاسىندا ۇيرەتەدى.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، باس شۇجي شي جينپيڭ كەدەيلەردى دالمە ـ ٴدال سۇيەمەلدەۋ، كەدەيلىكتەن دالمە ـ ٴدال ارىلتۋ جوباسىن العا قويدى. لي يۇي ۇجىمدى باستاپ ”وڭتۇستىكتىڭ ساڭىراۋقۇلاعىن سولتۇستىكتە ٴوسىرۋ“، ”سولتۇستىكتىڭ اعاش ساڭىراۋقۇلاعىن وڭتۇستىككە قاراي كەڭەيتۋ“ سياقتى ازىقتىق باكتەريا كاسىپ سالاسى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ ستراتەگياسىن بار كۇشپەن ىلگەرىلەتىپ، ازىقتىق باكتەريا عىلىم ـ تەحنيكاسىمەن كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدىڭ ۇزگەشە ۇلگىسىن تاپتى.

جيليننىڭ ۋاڭچيڭى، جەجياڭنىڭ چيڭيۋانى، سانشيدىڭ لينشيانى، گۋيجوۋدىڭ تۇڭرىنى، حىبەيدىڭ فۋپيڭى... لي يۇي شار تاراپتاعى اۋىل ـ قىستاق الدىڭعى شەبىن شيىرلاپ، ۇجىمدى باستاپ بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنەن 20دان ارتىق ازىقتىق باكتەريا تەحنيكاسىن جالپىلاستىرۋ بازاسىن قۇردى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ بارىسىندا، لي يۇي كوپتەگەن جەردە شارۋالارمەن بىرگە تاماقتانىپ، بىرگە جاتىپ، بىرگە ەڭبەك ىستەپ، ولاردىڭ ەڭ سەنىمدى سىرلاسىنا اينالادى. ”قينشىلىعىمىز بولسا ’اعاش ساڭىراۋقۇلاق اكادەميگى‘ ىزدەيمىز، ٴبىز ونىڭ ايتقانىنا سەنەمىز“... كەيبىرەۋلەر اۋقاتتانعان سوڭ ىزدىكتەرىنەن لي يۇيدىڭ ۇجىمىنا قوسىلىپ، ەگۋدەن ۇلگى كورسەتۋشى تەحنيك مىندەتىن باتىلدىقپەن ارقالادى.

2021 ـ جىلى 2 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جونىندەگى مەملەكەتتىك قورىتىندىلاۋ، ماداقتاۋ ـ سيلاۋ جينالىسىندا ”كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدىڭ مەملەكەتتىك ۇلگىسى“ داڭقى اتاعىن بەرگەندە، لي يۇي باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ ”’كىشكەنتاي ساڭىراۋقۇلاق ۇلكەن كاسىپ سالاسى‘ دەپ القاعانىنا“ العىس ايتتى، باس شۇجي كۇلىمسىرەپ تۇرىپ: ”سىزدەردىڭ بۇلارىڭىز ۇلكەن ينجەنەريا“! ـ دەدى.

”جۇڭگودا ازىقتىق باكتەريانى زەرتتەۋ كوپ بولعانىمەن، قۋاتتى ەمەس، قازىر ٴالى ٴبىرتالاي سورتتى شەتەلدەن ەنگىزەمىز“. 78 جاسقا كەلگەن لي يۇي قاي ـ قاشان دا اۋىل ـ قىستاقتى، شارۋالاردى كوڭىلىندە ساقتاپ، جەر ـ جەرگە توقتاۋسىز شاپقىلادى. كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جاپپاي جەڭىسكە جەتكەن سوڭ، اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋدى ىلگەرىلەتۋگە كۇش قوسۋ لي يۇيدىڭ تاعى ٴبىر ارمانىنا اينالدى.

”ۇلكەن ينجەنەريانىڭ“ اياق الىسىن جەدەلدەتۋ ٴۇشىن، ول ونەركاسىپتەندىرۋ وي جەلىسى ارقىلى ازىقتىق باكتەريا ەرەكشە كاسىپ سالاسىنىڭ دامۋىنا جەتەكشىلىك ەتىپ، تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگىن زەردەلەندىرىپ، دارەجەسىن ٴوسىرىپ ۇزگەرتۋدى جۇزەگە اسىرۋعا كۇش سالىپ، كىشكەنتاي اعاش ساڭىراۋقۇلاقتىڭ اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ بارىسىندا كەرەمەتتەن كورسەتۋىنە مۇمكىندىك جاسادى.

”قىزمەتى رەتىمسىز، ۇزاق ۋاقىت ۇستەمە جۇمىس جاساعاندىقتان، لي اكادەميكتىڭ قان قىسىمى ىلعي جوعارىلاپ جۇرەدى“. لي يۇيدىڭ ۇجىمىنداعى مۇشەلەر ونىڭ اۋرۋ جانىنا باتىپ قينالعان كەزدە عانا ۇندەمەي شيپاحاناعا جاتاتىندىعىن، تاۋىرلەنە قالسا بولدى، جيناۋ الاڭىنان تابىلاتىندىعىن ايتادى.

جازىق جەردە كەيدە ونىڭ جانىندا سۇيەپ جۇرمەسە بولمايدى، الايدا تاۋعا شىعىپ، سىرەك كەزدەسەتىن ساڭىراۋقۇلاقتى كورگەن كەزدە، ول بۇرىنعىداي اسىعىس جۇگىرىپ بارىپ، قۋانىشى قويىنىنا سىيماي جەرگە جاتا قالىپ مۇقيات تەكسەرىپ كورەدى.

تاجىريبەحاناسىنا بارعان ادامعا لي يۇي ەڭ جاڭا زەرتتەپ جاساعان جىنىستىكتەي وڭدەلگەن ٴونىم ـــ ساڭىراۋقۇلاق بالسوقتاسىن ۇسىنادى، ٴدامدى ەكەن دەگەنىن ەستىگەندە، قۋانىپ كەتەدى.

”كىشكەنتاي اعاش ساڭىراۋقۇلاق سىندى ’ۇلكەن ينجەنەريانى‘ كۇشەيتىپ، شارۋا باۋىرلاستاردىڭ ٴتىپتى دە مول تابىسقا قول جەتكىزۋىنە مۇمكىندىك جاسايمىن“، ـ دەدى لي يۇي.

(شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 10 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى چاڭچۇننەن بەرگەن حابارى)

(باسى 1 ـ بەتتە)

G30 ليانيۇنگاڭ ـ قورعاس جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنىڭ ياندۇن اقى الۋ پۋنكتىنىڭ الىپ قالىپ تەكسەرۋ اۋماعىندا ەركىن تۇنياز كەزەكتە حسۋان تەكسەرۋ ناتيجەسىن كۇتىپ تۇرعان شينجياڭعا كىرەتىن اۆتوكولىك سانى، كۇتۋ ۋاقىتى، الىپ قالىپ تەكسەرەتىن اۆتوتۇراقتاردىڭ سيمدىلىعى سياقتى جاعدايلاردى ۇعىستى. شيڭشيڭشيا قوعام حاۋىپسىزدىگى تەكسەرۋ پۋنكتىنەن شىعىسقا قاراي 5 كيلومەتر قاشىقتىعى گانسۋ ولكەسى جەرىندە جاڭادان سالىنعان شينجياڭنان شىعاتىن اۆتوكولىكتەردى الىپ قالىپ تەكسەرۋ اۋماعى پايدالانۋعا بەرىلدى، ەركىن تۇنياز سول جەردە الىپ قالىپ تەكسەرۋ اۋماعىنىڭ پايدالانىلۋ جاعدايىن تەكسەرىپ، ەكى جەردىڭ كۇش بىرىكتىرىپ قامال العاندىعىن، بىرلەسىپ ساقتانىپ، بىرلەسىپ تىزگىندەگەندىگىن تۇراقتاندىردى.

ەركىن تۇنياز بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: جەر ـ جەر سالعىرتسۋ يدەياسىن، شايقاستان جالىعۋ كوڭىل كۇيىن، باق سىناۋ ويىن، بوساڭسۋ پيعىلىن باتىل جەڭىپ، ەڭ قاتاڭ شارامەن، ەڭ جىلدام ارەكەتپەن ىندەتتىڭ سىرتقا جايىلۋىن تىزگىندەۋ كەرەك. سىرتقا جايىلۋدان ساقتانۋدىڭ ٴتۇرلى شاراسىن ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى تياناقتاندىرىپ، حاۋىپ ـ قاتەرى بار ادامداردى ٴبىر ـ بىرلەپ تەكسەرۋ سەرپىنىن ونان ارى ارتتىرىپ، سىرتتان كىرەتىن ىندەت حاۋىپ ـ قاتەرىن وتكەلدە بايقاۋدى، اۋاشالاۋ ورنىندا باسقارۋ ـ تىزگىندەۋدى شىن مانىندە ورىنداپ، تۇتاس تىزبەكتە حاۋىپ ـ قاتەرى بار ادامداردى ەڭ قىسقا ۋاقىتتا تازا ٴسۇزىپ، ەكشەۋ كەرەك. نازاردى حسۋان تەكسەرۋدەگى كورنەكتى ولقىلىقتارعا شوعىرلاندىرىپ، حسۋان تەكسەرۋدىڭ ساپاسى مەن ونىمدىلىگىن جوعارىلاتۋ كەرەك. وڭىرلەردىڭ سەلبەسىپ تەكسەرۋى مەن ينفورماتسيادان تەڭ يگىلىكتەنۋىن كۇشەيتىپ، جىلجىمالى، جاسىرىن تارالۋدى باتىل تەجەۋ كەرەك. شينجياڭعا كىرىپ ـ شىعۋدى تەكسەرۋ پۋنكتتەرى شينجياڭ ىشىندەگى ٴتۇيىندى وڭىرلەردەن كەلگەن ادامداردىڭ، اۆتوكولىكتەردىڭ حسۋانىن تەكسەرۋدى، قيمىل ىزدەرىن تەكسەرۋدى كۇشەيتىپ، ”تۇسكەن جەرىندە تەكسەرۋدى“ قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، جابىق باسقارۋدى ويداعىداي ىستەپ، سىرتقا جايىلۋدان، سىرتتان كىرۋدەن ساقتانىپ، جۇك اۆتوكولىگى شوفەرىن جانە شوفەردى، اۆتوكولىكتەگى ادامداردى ارناۋلى تەكسەرۋ وتكەلىن ۇيلەسىمدى ورناتىپ، شينجياڭعا كىرىپ ـ شىعاتىن وتكەلدىك توسىلۋىنان ساقتانۋ كەرەك. عىلىمي، دالمە ـ ٴدال بولۋعا تابانداي بولىپ، شينجياڭعا كىرەتىن جۇك تاسىمالى اۆتوكولىكتەرىن باسقارۋ ـ تىزگىندەۋدى ساپالاندىرىپ، قىزمەت وتەۋدى قامتاماسىز ەتۋدى كۇشەيتىپ، زات اينالىمىنىڭ، قامداۋ تىزبەگىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنە كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

ماڭگىلىك سەيىت قاتارلىلار بىرگە تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قازاقستان، رەسەي سياقتى ەلدەردەن ٴوتىپ، باتىسقا قاراي قاتىنايدى. 2011 ـ جىلى بۇكىل ەل بويىنشا تۇڭعىش جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزى ـــ ”چۇڭچيڭ ـ شينجياڭ ـ ەۆروپا“ كەزەكشى پويەزى الاتاۋ شەكارا وتكەلىنەن شەكارادان شىعىپ، جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزىنىڭ باتىس ارناسى توقتاۋسىز قاتىناعان ”قۇرىش كەرۋەنىن“ قارسى العان بولاتىن.

11 جىلدان بەرى جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزدارىنىڭ زات اينالىمى جەلىسى جەدەل كەڭەيىپ، قاتىناۋ كولەمى زور مولشەردە ارتىپ، اينالىم ساپاسى ورنىقتى جوعارىلاپ، بارلىق جاعدايدا دا قاتىنايتىن، زور تاسىمال مولشەرىنە يە، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى، ىركىلىسسىز دە حاۋىپسىز حالىقارالىق زات اينالىمى ارناسىن تۇلعالادى. تەمىر جول تاراۋلارىنىڭ ساناعىنا نەگىزدەلگەندە، جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزدارى قاتىناعانان بەرى قورعاس، الاتاۋ تەمىر جول شەكارا وتكەلدەرىنەن وتەتىن كەزەكشى پويەزداردىڭ تۇراقتى جەلىسى 57گە جەتىپ، ەۆروپا مەن ازياداعى 19 مەملەكەت پەن وڭىرگە قاتىناپ، تاسىمالداناتىن زات تۇرلەرى 200دەن اسقان.

”بيىل ٴبىز وكىلەتتىكپەن جۇرگىزگەن جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزدارىنىڭ جۇك تاسىمال مولشەرى شامامەن 20% ارتتى“، ـ دەدى قورعاستاعى بەلگىلى حالىقارالىق جۇك تاسىمالىن وكىلەتتى جۇرگىزۋ شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ ديرەكتورى يان حۋۋحۋ. بۇگىنگى تاڭدا، جۇڭگو ـ ەۆروپا كەزەكشى پويەزدارى جەرگىلىكتى ورىنداعى جانە تۇڭرەكتەگى كاسىپورىنداردىڭ ”سىرتقا شىعۋىنا، سىرتتان ەنگىزۋىنە“ قىزمەت ەتەتىن ماڭىزدى دانەكەرگە اينالىپ، جۇڭگودان ەۆروپاعا دەيىنگى توتە تاسىمالدى جۇزەگە اسىرىپ، جۇك تاسىمالىنىڭ ۋاقىت ونىمدىلىگىن جوعارىلاتتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ٴماجىلىس اۆتونوميالى رايوننىڭ كەرەمەت نەگىزدى كاسىپ سالالارىنىڭ جاسىل دامۋىنا قاتىستى سياسات ـ شارالاردى اقىلداسىپ، قاراپ، مىنالاردى باسا دارىپتەدى: اۆتونوميالى رايوننىڭ جاڭا ەنەرگيا، جاڭا ماتەريالدار سياقتى ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالاسى شوعىرىن دامىتۋ جونىندەگى ورنالاستىرۋىنا، تالاپىنا ساي، جاسىل ەنەرگيانىڭ جاسىل جاساۋ كاسىبىمەن ىشكەرىلەي تۇيىسۋىن جەبەپ، شينجياڭنىڭ كەرەمەت نەگىزدى كاسىپ سالاسىنىڭ ۇزىندىق قۇنى، تەحنيكاسى، وڭىرلىك ورىن سياقتى باسىمدىعىن ساۋلەلەندىرىپ، ساياسات، تۇعىر، دارىندى سياقتىلارمەن قامتاماسىز ەتۋدى كۇشەيتىپ، كاسىپ سالاسى بايلىعىن ونان ارى بىرىكتىرىپ، زەرتتەۋ ـ اشۋ ۇسىنىلىمىن ارتتىرىپ، نىسان قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، ۇزدىكسىز تۇردە تىزبەكتى ۇزارتىپ، تىزبەكتى تولىقتاپ، تىزبەكتى كەڭەيتىپ، تىزبەكتى كۇشەيتىپ، كەرەمەت فوتوۆولت، كەرەمەت حيميا ونەركاسىبى، كەرەمەت قورىتپاسى، كەرەمەت ەلەكترونى سياقتى تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگى شوعىرىنىڭ دامۋىن ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ٴماجىلىس اۆتونوميالى رايوننىڭ شارۋالاردىڭ كىرىسىن ارتتىرۋدى جەبەۋگە قاتىستى جەتەكشى پىكىردى جانە اسىقتى ۇنەمدەۋ ارەكەتىنە قاتىستى اتقارۋ جوباسىن اقىلداسىپ، قاراپ، مىنالاردى باسا دارىپتەدى: باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق، شارۋالار قىزمەتى جونىندەگى ماڭىزدى بايانداۋىن ىشكەرىلەي دايەكتەلەندىرىپ، شارۋالاردىڭ كىرىسىن ۇزدىكسىز ارتتىرۋدى شينجياڭنىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق، شارۋالار قىزمەتىنىڭ شىعار ٴتۇيىنى جانە تابان تىرەر تيانىعى ەتىپ، شارۋالاردىڭ كىرىسىن زور مولشەردە ارتتىرۋدى جەبەۋ ارناۋلى ارەكەتىن اتقارىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن قولداۋ، شارۋالارعا تيىمدىلىك جاساۋ، اۋىل شارۋاشىلىعىن قۇدىرەتتەندىرۋ سياساتىن ناقتى، ەگجەي ـ تەگجەيلى تياناقتاندىرىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ جەتىستىكتەرىن بەكەمدەپ، كەڭەيتىپ، اسىقتىڭ جانە ماڭىزدى اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىنىڭ ٴتۇسىمىن ورنىقتىرۋدى، قامداۋىمەن قامتاماسىز ەتۋدى جانە اسىق، ماي، ماقتا، جەمىس، كوكونىس، مال شارۋاشىلىعى ٴونىمى سياقتى ەرەكشە كاسىپ سالاسى شوعىرىن دامىتۋدى ارقاۋ ەتىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن، اۋىل ـ قىستاقتى وسى زامانداندىرۋدى جەدەلدەتىپ، شارۋالاردىڭ ەگىنشىلىكتەن، باعىمشىلىقتان الاتىن پايداسىن جوعارىلاتۋدى، كاسىپ سالاسىنىڭ ارتىق پايداسىنان انا عۇرلىم كوپ يگىلىكتەنۋىن، كوپ ارنامەن جۇمىستانۋىن جەبەۋدى، ەڭبەكاقى سياقتى كىرىسىن ارتتىرۋدى ىلگەرىلەتىپ، كوپ شارالاردى قاتار قولدانىپ كىرىستى ارتتىرۋ جولدارىن كەڭەيتىپ، كىرىس دەڭگەيىن ورنىقتى قادامەن جوعارىلاتۋ؛ اسىقتىڭ ”ٴوندىرۋ، تاسۋ، ساقتاۋ، وڭدەۋ، ساتۋ“ ٴارقايسى بۋىندارىنداعى ۇنەمدەۋدى، شىعىندى ازايتۋدى كۇشەيتىپ، وڭدەپ پايدالانۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتىپ، ۇگىتتى، تاربيەنى، جەتەكتەۋدى كۇشەيتىپ، اس ـ سۋ ىسىراپشىلدىعىن تەجەپ، اسىقتى ۇنەمدەۋ ارەكەتىندە بەلسەندى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋدى ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ٴماجىلىس بۇكىل رايوننىڭ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتى مالىمەتىن تىڭداپ، كەلەسى قادامداعى قىزمەتكە ورنالاستىرۋ جاسادى. ٴماجىلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: جەر ـ جەر، تاراۋلار، اسىرەسە، ٴار دارەجەلى باسشى كادرلار يدەيا مەن ارەكەتتى باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جونىندەگى ماڭىزدى ٴسوزىنىڭ، ماڭىزدى نۇسقاۋىنىڭ رۋحىمەن جانە پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ شەشىمدەرىمەن، ورنالاستىرۋلارىمەن شىن مانىندە بىرلىككە كەلتىرىپ، سياسي تۇجىرىمداۋ قابىلەتىن، سياسي ٴتۇسىنۋ قابىلەتىن، سياسي اتقارۋ قابىلەتىن شىنايى جوعارىلاتىپ، پارتيا 20 ـ قۇرىلتايىنىڭ جەڭىسپەن اشىلۋىنا قىزمەت وتەۋدى قامتاماسىز ەتۋ كەلەلى سياسي جاۋاپكەرشىلىگىن باتىل ارقالاپ، سىرتقا جايىلۋدان ساقتانۋدى كەزەكتەگى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ ماڭداي الدى نىساناسى ەتىپ، قايىنارىنان باسقارۋ ـ تىزگىندەۋ، وتكەلدەردە ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ، جابىق باسقارۋ سياقتى شارالاردى تياناقتاندىرىپ، ىندەتتىڭ ٴورشۋىن، سىرتقا جايىلۋىن باتىل تەجەۋ؛ تاجىريبە ـ ساباقتاردى ونان ارى قورىتىندىلاپ، ولقىلىقتاردى، ٴالسىز تۇستاردى تولىقتاپ، شارالاردى ساپالاندىرىپ، كەمەلدەندىرىپ، 9 ـ نۇسقاداعى ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جوباسىنا سالىستىرىپ، حسۋان تەكسەرۋ قابىلەتى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، جالپى بارىسىنىڭ ساپاسىن، ونىمدىلىگىن جوعارىلاتىپ، ”بولمەدى بولعانداردى قاداعالاپ“ ەپيدەميولوگيالىق تەكسەرۋ جۇرگىزۋ جىلدامدىعىن ارتتىرىپ، حاۋىپ ـ قاتەر اۋماعىن دالمە ـ ٴدال بەلگىلەۋدى جانە عىلىمي باسقارۋ ـ تىزگىندەۋدى، باسقارۋدى قاتايتىپ، اۋاشالاۋ الاڭ ـ ورىندارى سياقتى ٴتۇيىندى ورىنداردى ولشەمدى باسقارۋدى جانە ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ جۇيەلى قورعانۋىن ويداعىداي ىستەپ، ىندەتتىڭ كولەمدى تارالۋىنان، كىرۋىنەن جانە قايتا بەلەڭ بەرۋىنەن باتىل ساقتانۋ؛ ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەمدەلۋ، وقۋ، جۇمىس ورنىنا قايتىپ جۇمىس ىستەۋ، كۇزگى جيىن ـ تەرىن سياقتى جاقتارداعى قيىنشىلىقتارىن، تالاپ ـ تىلەكتەرىن ويداعىداي شەشىپ، بۇقارانىڭ بەلسەندىلىگىن، ىرىقتىلىعىن تولىق جۇمىلدىرىپ، سەنىمدى بەكەمدەپ، ٴبىر نيەتپەن ىنتىماقتاسىپ، ىندەتتى جەڭۋدىڭ مىعىم بىرىككەن كۇشىن ۇيىستىرۋ؛ ىندەتتەن ساقتانۋ بايلىق كۇشىن عىلىمي ورنالاستىرىپ، ىندەتكە قارسى اتتانۋدىڭ الدىڭعى شەبىندەگى ەمدەۋ قىزمەتكەرلەرى، الەۋمەتتىك اۋماق قىزمەتكەرلەرى، قوعام حاۋىپسىزدىگى حالىق ساقشىلارى، تومەنگە تۇسكەن كادرلار، ەرىكتىلەر قاتارلىلارعا كوڭىل ٴبولىپ، قامقورلىق جاساپ، قامتاماسىز ەتىپ، قىزمەت، تۇرمىس شارت ـ جاعدايىن بەلسەندىلىكپەن جاقسارتىپ، اۋىسىپ دەمالۋىن ۇيلەسىمدى ورنالاستىرىپ، پسيحولوگيالىق جەتەكتەۋدى كۇشەيتىپ، ولاردىڭ الاڭسىز، قامسىز بولۋىنا، ارتقى ۋايىمنان ارىلۋلارىنا مۇمكىندىك جاساۋ؛ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جاۋاپكەرشىلىگىن قاتايتىپ، ناقتىلاندىرىپ، قۇزىرىن، تەكسەرۋ سەرپىنىن ارتتىرىپ، تياناقتاندىرۋ قىزمەتى جەتەرسىز بولعاندىقتان جاۋاپكەرشىلىگىن قاتاڭ قۋزاستىرۋ، جاۋاپقا تارتۋ؛ ”ەكىنى ٴبىر تۇتاس جوسپارلاۋدى“ جوعارى ونىمدىلىكپەن ىلگەرىلەتىپ، ”التىنى ورنىقتىرۋ“، ”التىنى قامتاماسىز ەتۋ“ مىندەتىن تياناقتاندىرىپ، زات اينالىمى ىركىلىسسىزدىگى، تىزبەكتى ورنىقتىرىپ قامداۋ، اۋىل شارۋاشىلىعى ٴوندىرىسى، نەگىزگى حالىق تۇرمىسى، قينشىلىق قىسپاعىنان قۇتىلدىرۋ سياقتىلارعا بار كۇشپەن كەپىلدىك ەتىپ، نىسان قۇرىلىسى، ٴتۇيىندى كاسىپ سالالارىن دامىتۋ، تۇتىنۋدىڭ ورنىن تولتىرۋ، شەتەل قارجىسىن، سىرتقى ساۋدانى ورنىقتىرۋ، حالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۋ جانە جاقسارتۋ سياقتى قىزمەتتەردى ويداعىداي يگەرىپ، قوعام ورنىقتىلىعى، ٴوندىرىس حاۋىپسىزدىگى، تابيعي اپات سياقتى سالالارداعى حاۋىپ ـ قاتەرلەردەن، كومەسكى كىناراتتاردان كۇش سالا ساقتانىپ، جانە ونى جويىپ، پارتيا 20 ـ قۇرىلتايىنىڭ جەڭىسپەن اشىلۋىنا تاماشا ورتا ازىرلەۋ كەرەك.